

Pathology of Violations of Individual and Group Freedoms in the Iranian Criminal System

1. Fatemeh Salehi Rad: PhD Student, Department of Criminal Law and Criminology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. Seyed Reza Miri*: Professor, Department of Law, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: Dr.Miri47@gmail.com (Corresponding Author)
3. Behrooz Golpayegani: Professor, Department of Law, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

ABSTRACT

The desire for freedom has a history as long as human civilization itself. From the very beginning of creation and the emergence of the world, humans have sought freedom. In the course of their demands, the only factors limiting freedom have been the interests of other individuals, and gradually, societies and political systems. Essentially, laws have been enacted to limit freedoms. The concept of individual and group freedoms, and the examination of their boundaries, is as ancient as human history, yet remains novel and evolving. This is because, with the emergence of different political systems, the concept of freedom has been shaped by the perspectives and frameworks of each system, and its types and boundaries have changed accordingly based on the views of the policymakers of each system. Regardless of certain religious, ethnic, or cultural viewpoints, some types of freedoms, according to human rights beliefs, are considered fundamental and essential freedoms. However, this human rights belief, which has been repeatedly stated in various declarations and accepted by many countries, is often violated by the same countries. The reason for these violations undoubtedly goes beyond purely political interests, as the concept of freedom is in balance with concepts such as security, economy, and culture. Additionally, in systems where religion plays a dominant role and intervenes in all matters of society, the concept of freedom is only acceptable within the confines of religious prohibitions. In this context, in a religious society like Iran, it is first necessary to determine the permissible scope of freedom violations. In this process, the limitations on freedoms must also be taken into account. Subsequently, the unlawful violations of freedoms in the Iranian criminal system must be scrutinized, and the cases of freedom restrictions imposed by the government in Iran should be identified. No matter how many instances exist, they all have one major and essential, yet very vague, reason to justify the violation or limitation of freedom: the broad concept of security and the notion of being contrary to the interests of society and Islam. The violation of individual and group freedoms is significant at the stages of legislation, the judicial process, execution, and even in the process of prevention. The discussion also extends to the bylaws, the constitution, and the violation of the perceived rights within these laws.

Keywords: *Individual Freedoms, Group Freedoms, Islamic Jurisprudence, Iranian Criminal Justice System, Human Rights, Security and Freedom, Civil Law, Comparative Analysis, Political and Religious Influence, Freedom of Speech and Assembly*

How to cite: Salehi Rad, F., Miri, S. R., & Golpayegani, B. (2024). Pathology of Violations of Individual and Group Freedoms in the Iranian Criminal System. *Comparative Studies in Jurisprudence, Law, and Politics*, 6(1), 328-338.

© 2024 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Submit Date: 27 April 2024
Revise Date: 22 May 2024
Accept Date: 03 June 2024
Publish Date: 19 June 2024

پژوهش‌هاک تطبیقی فقه،

حقوق و سیاست

آسیب‌شناسی نقض آزادی‌های فردی و گروهی در نظام کیفری ایران

۱. فاطمه صالحی راد: دانشجوی دکتری، گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. سیدرضا میری*: استاد، گروه حقوق، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. پست الکترونیک: Dr.Miri47@gmail.com

(نویسنده مسئول)

۳. بهروز گلپایگانی: استاد، گروه حقوق، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

آزادی‌خواهی، قدمتی به بلندای تاریخ بشر دارد. انسان‌ها از بدو خلقت و پیدایش جهان هستی، در طلب آزادی بوده‌اند، در راستای مطالبه‌گری‌ها، تنها منفعت دیگر اشخاص و به‌مرور، جوامع و نظام‌های سیاسی محدودکننده آزادی بوده‌اند. اساساً قوانین وضع‌شده‌اند تا آزادی‌ها را محدود کنند مفهوم آزادی‌های فردی و گروهی و بررسی محدوده‌های آن، همان میزان‌که قدمتی به‌اندازه تاریخ بشری دارد، به همان میزان، نو و جدید است، زیرا با پیدایش نظام‌های سیاسی متفاوت، به فراخور نوع دیدگاه و قالب‌بندی هر یک از نظام‌ها، معانی متفاوت به خود گرفت و به‌مرور انواع و چهارچوب آن نیز به فراخور دیدگاه سیاست‌گذاران هر نظام تغییر یافت. فارغ از پاره‌ای دیدگاه‌های مذهبی و یا قومی و فرهنگی، برخی از انواع آزادی‌ها، به باور حقوق بشر، جزئی از آزادی‌های بنیادین و اساسی است. لیکن این باور حقوق بشری که بارها در اعلامیه‌های مختلف عنوان‌شده و توسط بسیاری از کشورها پذیرفته‌شده است، در خیلی از موارد توسط همان کشورها نقض می‌شود. یقیناً دلیل نقض فراتر از مصالح صرفاً سیاسی است زیرا مفهوم آزادی با مفاهیمی همچون: امنیت، اقتصاد، فرهنگ در توازن است. همچنین در نظام‌هایی با غلبه و دخالت مذهب و دین در تمامی امورات یک اجتماع، مفهوم آزادی فقط در غالب منهیات دین، قابل قبول است. در این راستا در جامعه مذهبی مانند ایران ابتدا باید دید که قلمرو مجاز نقض آزادی تا به کجاست، که در این بین ضروری است که موارد محدودکننده آزادی‌ها نیز باید مدنظر قرار گیرد، سپس موارد نقض غیرمجاز آزادی‌ها در نظام کیفری ایران مورد مذاقه قرارداد و مشخص کرد که موارد محدودیت آزادی در ایران که به‌وسیله حکومت اعمال می‌شوند کدام‌ها هستند هر تعداد مصادیق هم وجود داشته باشند، یک دلیل عمده و اساسی و بسیار کلی و مبهم جهت توجیه نقض و یا محدودکننده آزادی دارند و آن‌هم مفهوم کلی امنیت و برخلاف مصالح جامعه و اسلام بودن است. نقض آزادی‌های فردی و گروهی در مرحله تقنین و در فرایند قضایی و اجرا و همچنین در فرایند پیشگیری نیز حائز اهمیت است. در آئین‌نامه‌ها و قانون اساسی و نقض حقوق متصوره در این قوانین نیز موضوع بحث مناقشه قرار می‌گیرد.

واژگان کلیدی: آزادی‌های فردی، آزادی‌های گروهی، فقه اسلامی، نظام عدالت کیفری ایران، حقوق بشر، امنیت و آزادی، حقوق مدنی، تحلیل تطبیقی، تأثیرات سیاسی و مذهبی، آزادی بیان و تجمع.

نحوه استناددهی: صالحی راد، فاطمه، میری، سیدرضا. و گلپایگانی، بهروز. (۱۴۰۳). آسیب‌شناسی نقض آزادی‌های فردی و گروهی در نظام کیفری ایران. پژوهش‌های تطبیقی فقه، حقوق و سیاست، ۶(۱)، ۳۳۸-۳۲۸.

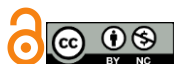
© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

تاریخ ارسال: ۸ اردیبهشت ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۲ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ چاپ: ۳۰ خرداد ۱۴۰۳

مقدمه

آزادی به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین مفاهیم در حوزه حقوق بشر و رفاه اجتماعی، همواره در کانون توجه محققان، فیلسوفان و سیاست‌مداران قرار داشته است. مفهوم آزادی که شامل هم استقلال فردی و هم آزادی گروهی است، به‌عنوان یک بنیان اساسی در ترویج جوامع دموکراتیک و برابری طلب عمل می‌کند. آزادی‌های فردی مجموعه‌ای گسترده از حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در بر می‌گیرد که بر حفاظت از کرامت انسانی و توانایی افراد برای ابراز وجود و تحقق خودمختاری تأکید دارد (Majdzadeh et al., 2020). از سوی دیگر، آزادی‌های گروهی به حقوق جمعی مرتبط با هویت‌های فرهنگی، قومی و مذهبی اشاره دارد که آزادی تشکیل گروه‌ها، گردهمایی و ابراز هویت‌های فرهنگی را شامل می‌شود و نقشی حیاتی در ارتقای جوامع متنوع ایفا می‌کند (Asadisarvestani, 2023).

نظام عدالت کیفری ایران، که تحت تأثیر ترکیبی از فقه اسلامی و حقوق مدنی عمل می‌کند، رویکردهای خاصی نسبت به آزادی‌های فردی و گروهی اتخاذ کرده است. این چارچوب حقوقی، علاوه بر تضمین برخی آزادی‌ها، موانعی را نیز بر سر راه تحقق این حقوق قرار می‌دهد (Mohiqi, 2023). ایران، به‌عنوان یکی از کشورهای امضاکننده معاهدات بین‌المللی مانند میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR)، موظف است تا استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر را رعایت کند. با این حال، همزیستی قوانین داخلی و تعهدات بین‌المللی ایران چالش‌های پیچیده‌ای را در تحقق و حفاظت از آزادی‌ها به وجود آورده است (Asadisarvestani, 2023; Kokabisaghi, 2018).

انقلاب ۱۹۷۹ ایران نقطه عطفی در تاریخ این کشور بود که تأثیرات عمیقی بر ساختارهای سیاسی و حقوقی ایران گذاشت. این تحول، تثبیت قدرت دینی و سیاسی را به همراه داشت و در نتیجه آن، ایده‌های دینی و قانونی به‌صورت درهم‌تنیده به اجرا درآمدند (Asadisarvestani, 2023). این تغییرات سیاسی و حقوقی پیامدهای قابل توجهی برای درک و اجرای آزادی‌های فردی و جمعی در ایران داشته است. در این مقاله، با تمرکز بر پویایی‌های پیچیده مرتبط با آزادی‌های فردی و گروهی در نظام کیفری ایران، تلاش می‌شود تا چالش‌ها و موانعی که این آزادی‌ها با آن‌ها مواجه هستند مورد تحلیل قرار گیرد. هدف از این پژوهش ارائه بینشی جامع از اهمیت و دشواری‌های مربوط به اعمال این آزادی‌ها در چارچوب اجتماعی، سیاسی و حقوقی ایران معاصر است.

مبانی نظری تحقیق

آزادی‌های فردی به حقوق اساسی هر فرد اشاره دارد که شامل حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. این حقوق به افراد اجازه می‌دهد تا بدون مداخله خارجی در چارچوب‌های قانونی و اجتماعی به اهداف شخصی خود پردازند و کرامت انسانی خود را حفظ کنند. این آزادی‌ها از جمله مهم‌ترین عناصر حقوق بشر به شمار می‌روند و در بیانیه‌های بین‌المللی مانند میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی نیز به رسمیت شناخته شده‌اند (Bidabadi & Afshari, 2020).

در مقابل، آزادی‌های گروهی شامل حقوق مرتبط با هویت‌های فرهنگی، قومی و مذهبی است. این حقوق به گروه‌ها اجازه می‌دهد تا هویت فرهنگی خود را حفظ و ابراز کنند و شامل آزادی تشکیل گروه‌ها، تجمع و گردهمایی برای اهداف مشترک است. این نوع آزادی‌ها در تقویت جوامع متنوع و چندفرهنگی نقشی حیاتی دارند و به ترویج عدالت اجتماعی کمک می‌کنند (Bahman & Lowe, 2021).

امنیت، به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین عناصر هر جامعه، در بسیاری از موارد به‌عنوان یک معیار برای تحدید آزادی‌های فردی و گروهی مورد استناد قرار می‌گیرد. از آنجا که تأمین امنیت یکی از مسئولیت‌های اصلی دولت‌ها است، بسیاری از کشورها محدودیت‌هایی را بر آزادی‌ها

اعمال می‌کنند تا به حفظ نظم عمومی و جلوگیری از تهدیدهای احتمالی کمک کنند (Akande et al., 2021). در ایران، به‌ویژه پس از انقلاب ۱۹۷۹، مفهوم امنیت و منافع ملی به‌عنوان یکی از مبانی اصلی در تحدید آزادی‌ها مورد توجه قرار گرفته است. دیدگاه حقوق بشر بر این اساس استوار است که تمامی انسان‌ها از حقوق و آزادی‌های اساسی برخوردار هستند که نمی‌توان آن‌ها را به‌طور خودسرانه از افراد سلب کرد. این حقوق به‌عنوان حقوق ذاتی بشر شناخته می‌شوند و بر حفظ کرامت انسانی، آزادی بیان، آزادی تجمع و دیگر آزادی‌های اساسی تأکید دارند (Ciampi, 2012). با این حال، در بسیاری از کشورها از جمله ایران، اعمال این حقوق با محدودیت‌های قانونی و سیاسی مواجه می‌شود که به چالش‌هایی جدی برای اجرای مؤثر این آزادی‌ها منجر شده است (Asadisarvestani, 2023; Kokabisaghi, 2018).

دیدگاه‌های مذهبی و فرهنگی به آزادی به‌عنوان یک مفهومی نگرسته می‌شود که باید در چارچوب ارزش‌های دینی و فرهنگی جامعه مورد ارزیابی قرار گیرد. در ایران، تحت تأثیر قوانین اسلامی و فقهی، آزادی‌ها معمولاً در چارچوب احکام شریعت تفسیر و اعمال می‌شوند. این موضوع منجر به محدودیت‌های خاصی در اعمال آزادی‌های فردی و گروهی شده است، به‌ویژه زمانی که این آزادی‌ها با اصول و ارزش‌های دینی در تضاد باشند (Mohiqi, 2023). در چنین نظام‌هایی، آزادی‌های فردی و گروهی به‌شدت وابسته به تفسیرهای دینی از مفهوم آزادی هستند که اغلب با دیدگاه‌های حقوق بشری در تضاد قرار می‌گیرند (Asadisarvestani, 2023).

نظام‌های سیاسی مختلف، بر اساس ساختارهای حکومتی و ایدئولوژی‌های خود، رویکردهای متفاوتی به آزادی دارند. در نظام‌های دموکراتیک، آزادی‌های فردی و گروهی به‌عنوان اصول بنیادین در چارچوب حقوق بشر محافظت می‌شوند. در مقابل، در نظام‌های اقتدارگرا، اولویت به حفظ امنیت و کنترل اجتماعی داده می‌شود که اغلب به تحدید آزادی‌ها منجر می‌شود (Felci, 2019). نظام سیاسی ایران، که از ترکیبی از دموکراسی و ولایت فقیه تشکیل شده است، نیز چالش‌های خاصی در رابطه با آزادی‌های فردی و گروهی ایجاد کرده است. این چالش‌ها به‌ویژه در زمینه تفسیرهای دینی و امنیت ملی بارزتر می‌شود.

در ایران، آزادی‌های فردی و گروهی در چارچوب نظام قضایی و قانونی مورد تحلیل و تحدید قرار می‌گیرند. از یک سو، این کشور به برخی معاهدات بین‌المللی حقوق بشر متعهد است که تضمین‌هایی را برای آزادی‌های فردی و گروهی ارائه می‌دهند (Asadisarvestani, 2023; Kokabisaghi, 2018). اما از سوی دیگر، قوانین داخلی و تفسیرهای دینی از قانون اساسی ایران منجر به محدودیت‌های جدی در اعمال این آزادی‌ها شده است. به‌عنوان مثال، آزادی بیان، تجمع و حقوق اقلیت‌های مذهبی و قومی به‌طور مداوم با چالش‌های قانونی و سیاسی مواجه است (Ciampi, 2012).

تحلیل آزادی‌های فردی و گروهی در ایران

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان مهم‌ترین سند قانونی کشور، چارچوب‌های حقوقی و اخلاقی لازم را برای تضمین و تحدید آزادی‌های فردی و گروهی فراهم می‌کند. اصول مختلف این قانون به‌طور مستقیم به حفظ کرامت انسانی، حقوق شهروندی و آزادی‌های اساسی پرداخته است. به‌عنوان مثال، اصل ۲۳ قانون اساسی به آزادی عقیده اشاره کرده و اصل ۲۷ به آزادی تجمعات و راهپیمایی‌ها می‌پردازد، مشروط به اینکه این اقدامات مغایر با اصول اسلامی و امنیت ملی نباشد (Zar'at & Zarat, 2021). بر این اساس، هرگونه تحدید آزادی‌ها، مبتنی بر موازین دینی و امنیتی است که به توازن میان حقوق فردی و جمعی و حفظ نظم عمومی توجه دارد.

علاوه بر قانون اساسی، آئین‌نامه‌های اجرایی و قوانین عادی نیز به تعیین چارچوب‌های قانونی برای اعمال آزادی‌ها کمک می‌کنند. این آئین‌نامه‌ها شامل جزئیاتی است که به نحوه اعمال حقوق شهروندی و شرایطی که در آن آزادی‌های فردی و گروهی محدود می‌شود، می‌پردازد. به‌طور مثال، قوانین مرتبط با آزادی مطبوعات و رسانه‌ها، تضمین‌هایی برای اعمال این حقوق در چارچوبی قانونی فراهم می‌کنند، اما در عین حال شرایطی را نیز برای جلوگیری از انتشار مطالب مغایر با اصول اسلامی و امنیت ملی مقرر کرده‌اند (Asadisarvestani, 2023; Kokabisaghi, 2018).

در نظام قضایی ایران، حقوق متهمین و مجرمین نیز با موازین شرعی و قانونی هماهنگ است. بر اساس قوانین اسلامی و قوانین عادی ایران، متهمین از حق دفاع، مشاوره حقوقی و برگزاری دادگاه‌های عادلانه برخوردارند. این حقوق به‌ویژه در چارچوب حقوق بشر اسلامی تبیین شده و به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که از تضییع حقوق فردی جلوگیری کنند (Mohiqi, 2023). با این حال، برخی از محدودیت‌ها که بر اساس امنیت ملی یا مصلحت عمومی اعمال می‌شود، ممکن است باعث شود که حقوق متهمین به‌طور موقت یا تحت شرایط خاص محدود شود، که این امر در چارچوب اصول فقهی قابل توجیه است (Asadisarvestani, 2023).

در فرایند دادرسی، حقوق مدنی مانند حق حضور در دادگاه، حق برخورداری از وکیل و حق دفاع در برابر اتهامات، همواره مورد توجه است. این حقوق با توجه به احکام اسلامی و قوانین بین‌المللی که ایران به آن‌ها متعهد است، تضمین شده‌اند (Bidabadi & Afshari, 2020). در عین حال، به‌منظور حفظ امنیت عمومی، محدودیت‌هایی ممکن است اعمال شود که بر اساس اصول شریعت و قانون اساسی ایران به‌طور مشروع توجیه می‌شوند.

در نظام کیفری ایران، مجازات‌ها با توجه به احکام شرعی و موازین قانونی اعمال می‌شوند. برخی از این مجازات‌ها ممکن است منجر به محدودیت آزادی‌های فردی شوند، اما این محدودیت‌ها در راستای تأمین امنیت عمومی و جلوگیری از ارتکاب جرم ضروری تلقی می‌شوند (Bahman & Lowe, 2021). به‌عنوان مثال، محدودیت‌هایی که در زمینه حبس و نظارت اعمال می‌شود، با هدف تأمین حقوق جمعی جامعه و جلوگیری از تکرار جرم است (Felci, 2019).

سیاست‌های پیشگیرانه نیز نقش مهمی در تحدید و تنظیم آزادی‌های فردی و گروهی در چارچوب قوانین اسلامی دارند. این سیاست‌ها به‌منظور جلوگیری از ارتکاب جرائم و حفظ نظم عمومی به اجرا درمی‌آیند و بر اساس موازین دینی و قانونی، از آزادی‌های فردی کاسته می‌شود تا از تجاوز به حقوق عمومی جلوگیری شود (Kokabisaghi, 2018). در این چارچوب، نظام کیفری ایران تلاش می‌کند تا از آزادی‌های مشروع محافظت کرده و در عین حال موانعی را برای جلوگیری از نقض حقوق عمومی ایجاد کند.

عوامل مؤثر بر تحدید آزادی‌های فردی و گروهی در ایران

امنیت ملی به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین اولویت‌های هر حکومتی، نقشی کلیدی در تعیین حدود آزادی‌های فردی و گروهی ایفا می‌کند. در ایران، مفهوم امنیت ملی به‌ویژه پس از انقلاب ۱۹۷۹ با رویکردی دینی و سیاسی تلفیق شده است که بر توازن میان آزادی‌ها و امنیت تأکید دارد. این توازن به معنای آن است که هرگاه امنیت عمومی و منافع ملی تهدید شود، محدودیت‌هایی بر آزادی‌های فردی و جمعی اعمال می‌شود (Akande et al., 2021). این محدودیت‌ها در بسیاری از موارد به‌عنوان تدابیری موقت و ضروری برای حفظ ثبات و جلوگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

به‌عنوان مثال، در شرایط بحرانی مانند تهدیدهای تروریستی یا تنش‌های سیاسی، دولت ممکن است آزادی تجمعات عمومی را محدود کند یا بر انتشار مطالب رسانه‌ای نظارت بیشتری اعمال کند. این اقدامات به منظور جلوگیری از هرگونه تهدید علیه امنیت کشور اتخاذ می‌شوند و به‌عنوان ابزاری برای تضمین امنیت عمومی توجیه می‌شوند (Asadisarvestani, 2023; Kokabisaghi, 2018).

رویکردهای سیاسی حکومت نیز یکی از عوامل مهم در تحدید آزادی‌های فردی و گروهی به شمار می‌آید. در ایران، منافع حکومتی و سیاسی می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های مرتبط با حقوق و آزادی‌های شهروندان تأثیرگذار باشد. به‌ویژه در مواقعی که ناهنجاری‌های سیاسی و اجتماعی به منافع دولت آسیب برساند، محدودیت‌هایی بر آزادی‌ها اعمال می‌شود (Felci, 2019).

این رویکردهای سیاسی اغلب به دلیل مصلحت عمومی و جلوگیری از هرگونه تزلزل در ساختار سیاسی-اجتماعی کشور توجیه می‌شوند. در چنین شرایطی، دولت ممکن است قوانین محدودکننده‌ای را برای جلوگیری از هرگونه فعالیت‌های مخالف با سیاست‌های عمومی یا منافع حکومتی به تصویب برساند (Bahman & Lowe, 2021). به‌عنوان مثال، قوانین مرتبط با رسانه‌ها و سازمان‌های غیردولتی (NGOs) ممکن است در چارچوب مصلحت عمومی و حفظ منافع ملی محدود شوند.

در ایران، دین و مذهب نقش برجسته‌ای در تعیین حدود و چارچوب‌های قانونی و اجتماعی دارد. نظام حقوقی ایران که به‌شدت از فقه اسلامی متأثر است، در تبیین و تحدید آزادی‌های فردی و گروهی به‌گونه‌ای عمل می‌کند که با اصول شریعت هماهنگ باشد. این رابطه میان دین و آزادی در چارچوب احکام اسلامی باعث شده است که آزادی‌های اجتماعی و فردی با معیارهای دینی تنظیم و محدود شوند (Mohiqi, 2023).

به‌عنوان مثال، بسیاری از قوانین مرتبط با آزادی‌های مدنی، مانند آزادی بیان و پوشش، بر اساس تفسیرهای اسلامی از مفاهیم اخلاق و ادب عمومی تعیین می‌شوند. از این رو، آزادی‌های فردی تا جایی محترم شمرده می‌شوند که با اصول و ارزش‌های دینی جامعه در تضاد نباشند. به بیان دیگر، در نظام حقوقی ایران، آزادی‌ها به‌گونه‌ای تنظیم می‌شوند که با حفظ اصول اسلامی و اخلاق عمومی جامعه سازگار باشند (Asadisarvestani, 2023). این دیدگاه از سوی نهادهای دینی و قضایی به‌عنوان معیاری برای حفظ هویت فرهنگی و دینی جامعه ایرانی توجیه می‌شود. بنابراین، محدودیت‌هایی که بر آزادی‌های فردی و گروهی اعمال می‌شود، در راستای هم‌سویی با مبانی دینی و فقهی و حفظ امنیت و نظم عمومی در جامعه است.

بررسی تطبیقی تحدید آزادی‌ها در ایران و سایر کشورها

مقایسه نظام حقوقی ایران با کشورهای غربی از منظر تحدید آزادی‌های فردی و گروهی نشان‌دهنده تفاوت‌ها و شباهت‌های متعددی است. در نظام‌های حقوقی غربی، آزادی‌های فردی و گروهی به‌عنوان اصول بنیادین حقوق بشر تلقی می‌شود و این آزادی‌ها در چارچوب قوانین بین‌المللی و نهادهای حقوق بشری به‌طور گسترده‌ای حمایت می‌شوند. به‌عنوان مثال، در کشورهای اروپایی و آمریکا، آزادی بیان و تجمع به‌عنوان حقوق اساسی افراد شناخته شده و در قوانین اساسی این کشورها تضمین شده است (Apergis & Cooray, 2019).

با این حال، در مواقع خاص مانند شرایط اضطراری یا تهدیدهای امنیتی، حتی در نظام‌های غربی نیز محدودیت‌هایی بر آزادی‌های فردی اعمال می‌شود. به‌عنوان مثال، در ایالات متحده، پس از حملات ۱۱ سپتامبر، محدودیت‌های قابل‌توجهی بر آزادی‌های مدنی اعمال شد که در قالب قوانین ضدتروریستی توجیه شدند (Felci, 2019). بنابراین، همان‌طور که در ایران مفهوم امنیت ملی به‌عنوان توجیهی برای تحدید آزادی‌ها مطرح می‌شود، در کشورهای غربی نیز این عامل در زمان‌هایی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

تفاوت عمده میان ایران و نظام‌های حقوقی غربی در مبنای دینی است که در ایران برای تحدید آزادی‌ها به کار گرفته می‌شود. در حالی که در غرب، تحدید آزادی‌ها عمدتاً بر اساس مصلحت عمومی و امنیت ملی است، در ایران مبانی دینی و فقهی نیز به‌عنوان یک عامل کلیدی در تعیین حدود آزادی‌ها نقش دارد (Mohiqi, 2023). از سوی دیگر، شباهت‌هایی نیز در چارچوب‌های حقوقی وجود دارد که بر اهمیت حفظ نظم عمومی و جلوگیری از تهدیدات اجتماعی تأکید دارند (Akande et al., 2021).

نظام‌های حقوقی در کشورهای اسلامی، به‌ویژه کشورهایی که نظام حقوقی آن‌ها بر اساس شریعت اسلامی است، رویکردهای مشترک و متمایزی در زمینه تحدید آزادی‌های فردی و گروهی دارند. در این کشورها، مبانی دینی نقش مهمی در تعیین حدود آزادی‌ها ایفا می‌کنند. به‌عنوان مثال، در عربستان سعودی و ایران، قوانین فقهی به‌عنوان چارچوب اصلی برای تحدید آزادی‌های فردی به کار گرفته می‌شوند (Asadisarvestani, 2023). در هر دو کشور، آزادی‌های فردی و گروهی تا جایی محترم شمرده می‌شود که با اصول و احکام اسلامی در تضاد نباشد.

اما در عین حال، تفاوت‌هایی نیز میان کشورهای اسلامی در نحوه تحدید آزادی‌ها وجود دارد. برخی کشورهای اسلامی مانند ترکیه که از یک نظام سکولار برخوردار است، آزادی‌های فردی و گروهی را بر اساس اصول دموکراتیک و حقوق بشری تضمین می‌کند و تنها در شرایط خاص مانند تهدیدات امنیتی به تحدید آزادی‌ها می‌پردازد. این رویکرد در تضاد با کشورهای ایران و عربستان سعودی است که در آن‌ها اصول دینی به‌عنوان مبنای تحدید آزادی‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد (Kokabisaghi, 2018).

در کشورهای اسلامی که از نظام‌های حقوقی مختلفی پیروی می‌کنند، تفاوت‌های قابل توجهی در چگونگی اعمال و تحدید آزادی‌ها وجود دارد. این تفاوت‌ها به‌ویژه در زمینه آزادی‌های اجتماعی و حقوق زنان و اقلیت‌ها برجسته می‌شود (Ciampi, 2012). به‌عنوان مثال، در کشورهایی مانند مصر، تونس و مراکش، تحولات اخیر در زمینه حقوق بشر منجر به تغییرات چشمگیری در قوانین مرتبط با آزادی‌های فردی و گروهی شده است، در حالی که این تغییرات در کشورهای ایران با تأخیر و ملاحظات بیشتری مواجه شده است (Mohiqi, 2023).

بررسی تطبیقی تحدید آزادی‌ها در ایران و سایر کشورها

در نظام‌های حقوقی غربی، آزادی‌های فردی و گروهی به‌عنوان حقوق اساسی بشر تضمین شده است. کشورهایی مانند ایالات متحده، فرانسه، و آلمان به‌طور کلی آزادی بیان، تجمعات، و حقوق مدنی را تضمین می‌کنند؛ اما این آزادی‌ها در شرایط خاص مانند بحران‌های امنیتی یا تهدیدات ملی، با محدودیت‌هایی مواجه می‌شوند. به‌عنوان مثال، پس از حملات تروریستی در ایالات متحده، قوانین ضدتروریسم به‌طور موقت برخی از آزادی‌ها را محدود کردند (Felci, 2019). این محدودیت‌ها، اگرچه به‌طور موقت برای تأمین امنیت ملی اعمال می‌شوند، اما به‌نظر برخی منتقدان می‌تواند به نقض حقوق و آزادی‌ها منجر شوند.

در ایران، تحدید آزادی‌های فردی و گروهی بر مبنای اصول فقهی و اسلامی توجیه می‌شود و به‌هیچ‌وجه به‌عنوان نقض حقوق تلقی نمی‌گردد. قوانین ایران بر اساس شریعت اسلامی تدوین شده و محدودیت‌هایی که بر آزادی‌ها اعمال می‌شود، در راستای حفظ نظم عمومی و اخلاق اجتماعی است. در این چارچوب، هرگونه تحدید آزادی‌ها با توجه به موازین شرعی و اصول اخلاقی جامعه صورت می‌گیرد و با هدف حفاظت از امنیت و ارزش‌های دینی است (Mohiqi, 2023). برخلاف برخی از کشورهای غربی که ممکن است محدودیت‌ها به نقض آزادی‌ها منجر شوند، در ایران این محدودیت‌ها بخشی از نظام حقوقی اسلامی است که بر اصول عدالت و اخلاق تأکید دارد (Bahman & Lowe, 2021).

در کشورهای اسلامی، نظام‌های حقوقی بر مبنای شریعت و اصول دینی بنا شده است و تحدید آزادی‌های فردی و گروهی بر این مبنا صورت می‌گیرد. در بسیاری از کشورهای اسلامی، مانند عربستان سعودی، ایران، و پاکستان، قوانین مبتنی بر فقه اسلامی بوده و آزادی‌های فردی و گروهی در چارچوب احکام شرعی اعمال می‌شود. به همین دلیل، محدودیت‌هایی که بر آزادی‌ها در این کشورها اعمال می‌شود، نه به‌عنوان نقض حقوق بشر، بلکه به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از نظام حقوقی دینی تلقی می‌شود (Asadisarvestani, 2023).

با این حال، در برخی دیگر از کشورهای اسلامی مانند ترکیه یا تونس، رویکردهای سکولارتر به کار گرفته شده است. در این کشورها، آزادی‌های فردی و گروهی در چارچوب نظام‌های حقوق بشری و قوانین سکولار تضمین می‌شوند. اما حتی در این کشورها نیز، به‌ویژه در شرایط اضطراری یا بحران‌های امنیتی، محدودیت‌هایی بر آزادی‌ها اعمال می‌شود که می‌تواند به نقض حقوق منجر شود (Kokabisaghi, 2018).

به‌طور کلی، آنچه ایران را از سایر کشورهای اسلامی متمایز می‌کند، این است که تحدید آزادی‌ها در ایران بر اساس یک چارچوب دقیق فقهی و اسلامی انجام می‌شود که با در نظر گرفتن موازین دینی و اخلاقی، به حفظ حقوق و کرامت انسانی نیز توجه دارد. برخلاف برخی از کشورهای غربی یا حتی اسلامی که ممکن است تحدید آزادی‌ها به نقض حقوق منجر شود، در ایران این محدودیت‌ها در چارچوبی مشروع و قانونی تعریف می‌شود که بر اصول دینی و اخلاقی استوار است (Mohiqi, 2023).

نتیجه‌گیری

این پژوهش به تحلیل و بررسی آزادی‌های فردی و گروهی در نظام کیفری ایران پرداخته است. بر اساس یافته‌های کلیدی، می‌توان نتیجه گرفت که نظام حقوقی ایران، با توجه به مبانی اسلامی و فقهی، چارچوب دقیقی را برای تحدید آزادی‌های فردی و گروهی فراهم کرده است که بر اصول دینی، امنیت ملی و مصلحت عمومی استوار است. برخلاف بسیاری از کشورهای غربی که محدودیت‌های اعمال‌شده بر آزادی‌ها به‌طور موقت و در شرایط خاص به نقض حقوق منجر می‌شود (Felci, 2019)، در ایران این محدودیت‌ها بر مبنای شریعت اسلامی و در راستای حفظ نظم عمومی و ارزش‌های اخلاقی توجیه می‌شوند (Mohiqi, 2023).

همچنین، این پژوهش نشان داد که در ایران، هرچند برخی از آزادی‌ها مانند آزادی بیان، تجمعات و حقوق مدنی ممکن است محدود شود، اما این محدودیت‌ها همواره با در نظر گرفتن موازین دینی و قانونی اعمال می‌شوند و به‌عنوان نقض حقوق بشر درک نمی‌شوند. برخلاف برخی کشورهای اسلامی که رویکردهای سکولار یا غربی به تحدید آزادی‌ها اتخاذ می‌کنند (Kokabisaghi, 2018)، ایران نظامی فقهی-دینی دارد که از تطابق با ارزش‌های اسلامی اطمینان حاصل می‌کند.

برای بهبود وضعیت آزادی‌های فردی و گروهی در ایران، پیشنهاد می‌شود که قانون‌گذاران ایرانی به به‌روزرسانی برخی از مواد قانونی پرداخته و آنها را با تحولات جهانی در زمینه حقوق بشر و آزادی‌های مدنی هماهنگ کنند. به‌عنوان مثال، قوانین مرتبط با آزادی بیان و مطبوعات می‌توانند با در نظر گرفتن فناوری‌های جدید ارتباطی و الزامات حقوق بشری جهانی، بازنگری شوند. همچنین، تقویت سازوکارهای قانونی برای حمایت از حقوق اقلیت‌ها و گروه‌های آسیب‌پذیر می‌تواند به افزایش عدالت اجتماعی کمک کند (Bahman & Lowe, 2021).

در بخش اجرایی، توصیه می‌شود که دستگاه‌های قضایی و اجرایی کشور، با افزایش شفافیت در فرایندهای قضایی و اجرای احکام، زمینه بهتری برای حفظ و حمایت از آزادی‌های فردی و گروهی فراهم آورند. آموزش کارکنان قضایی و اجرایی در زمینه حقوق بشر و اصول اسلامی مرتبط با حقوق و آزادی‌ها، می‌تواند تأثیر مثبتی بر نحوه اجرای قوانین داشته باشد. همچنین، گسترش نهادهای نظارتی مستقل برای

اطمینان از اجرای صحیح قوانین و جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی، می‌تواند مؤثر واقع شود (Asadisarvestani, 2023; Kokabisaghi, 2018).

جامعه بین‌المللی می‌تواند نقش مهمی در بهبود وضعیت حقوق بشر در ایران ایفا کند. این نقش می‌تواند از طریق تعاملات دیپلماتیک، تبادل تجربیات حقوقی و همکاری با نهادهای حقوق بشری ایران صورت گیرد. با توجه به اینکه ایران به برخی معاهدات بین‌المللی حقوق بشر پیوسته است، جامعه بین‌المللی می‌تواند به‌عنوان یک شریک فعال در حمایت از اصلاحات قانونی و اجرایی در ایران عمل کند (Bidabadi & Afshari, 2020). همچنین، ارتقای همکاری‌های علمی و پژوهشی بین ایران و سازمان‌های بین‌المللی در حوزه حقوق بشر می‌تواند به تبادل دانش و تجارب مفید در این زمینه کمک کند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

EXTENDED SUMMARY

The concept of freedom, encompassing both individual autonomy and collective group liberties, serves as a cornerstone of human rights and societal well-being. This study seeks to explore the complex dynamics of individual and group freedoms within the context of Iran's criminal justice system. Specifically, it addresses the importance of these freedoms and the various challenges they face within a socio-political framework deeply influenced by Islamic jurisprudence (sharia) and civil law. This investigation is especially pertinent as it examines the delicate balance between preserving personal liberties and maintaining social order in a society where religious principles play a central role in shaping legal and moral standards (Mohiqi, 2023).

Individual freedoms, which span a wide range of civil, political, economic, social, and cultural rights, are essential for safeguarding human dignity and autonomy. Scholars like Sen (1999) and Nussbaum (2000) have underscored the critical role personal freedoms play in nurturing human capabilities and overall well-being. These freedoms allow individuals to make decisions about their lives without undue interference from external forces, thereby protecting their dignity and self-expression. On the other hand, group freedoms refer to the collective rights associated with cultural, ethnic, and religious identities. These include the right to form associations, assemble, and express collective cultural identities. Such freedoms are vital in fostering diverse and inclusive societies. Previous research, such as Taylor's (1992) study on multiculturalism, highlights the importance of group freedoms in accommodating diverse identities within democratic structures (Bahman & Lowe, 2021). Iran's criminal justice system operates within a distinctive socio-political framework shaped by a fusion of Islamic jurisprudence and civil law. This dual legal system presents both opportunities and challenges regarding the preservation and infringement of individual and group freedoms. While Islamic law provides certain protections for individual rights, the extent and application of these freedoms can vary depending on political, religious, and social considerations (Majdzadeh et al., 2020). Understanding the Iranian approach to freedom requires a historical context, particularly the events following the 1979 Islamic Revolution. The revolution marked a significant turning point in

Iran's legal and political landscape, leading to the establishment of the Islamic Republic. This transformation involved the consolidation of religious and political power, as the religious clergy assumed major positions in governance. As noted by scholars like Arjomand (1988), this intertwining of religious and legal concepts has had significant implications for the understanding and implementation of freedoms in Iran (Majdzadeh et al., 2020).

The Iranian legal framework, including the Islamic Penal Code, defines the parameters of individual and group freedoms. However, the extent to which these freedoms are understood and implemented depends heavily on the prevailing socio-political conditions (Bidabadi & Afshari, 2020). For instance, while the Iranian Constitution guarantees certain freedoms, such as freedom of speech and assembly, these rights are subject to interpretation based on Islamic principles and the country's security needs (Bahman & Lowe, 2021). The coexistence of domestic legal norms and international human rights obligations creates a complex scenario for preserving and applying freedoms in Iran. As Goodarzi (2012) has analyzed, this duality complicates the protection and promotion of individual and group freedoms, especially when international standards of human rights conflict with domestic interpretations of Islamic law (Tahan, 2019).

This study employs a qualitative research design, utilizing analytical and descriptive methods to explore the multifaceted nature of freedom. The methodology is well-suited for investigating complex philosophical concepts that resist quantitative analysis. This qualitative approach facilitates an in-depth exploration of textual sources and philosophical arguments within various cultural and historical contexts (Ciampi, 2012). Primary data for this study are derived from both historical and contemporary Islamic legal texts and Western philosophical works. Key Islamic texts include the Qur'an, major hadith collections (such as Sahih Bukhari and Sahih Muslim), and classical jurisprudential treatises by scholars like Ghazali and Ibn Taymiyyah. Parallel to this, the study also draws on Western philosophical texts from thinkers such as Aristotle, Socrates, and Pythagoras, along with modern interpretations of their ideas.

A comparative analysis is used to juxtapose Islamic concepts of freedom with those found in Western philosophy. This involves identifying, comparing, and contrasting the definitions, scope, and implications of freedom as discussed in both intellectual traditions (Ciampi, 2012). The thematic analysis is employed to categorize and analyze the data. This includes coding texts to identify recurring themes or concepts related to freedom, such as legal, ethical, metaphysical, and social dimensions. This analysis helps elucidate how these themes are treated within Islamic and Western philosophical frameworks. Each identified concept of freedom is described within its philosophical and historical context. This analysis includes detailing its philosophical background, its evolution over time, and its current interpretations and applications in law and society.

The findings from the Islamic and Western texts are synthesized to provide a comprehensive perspective on the concept of freedom. This synthesis includes integrating the similarities and differences found in the comparative analysis to draw conclusions about the fundamental principles of freedom and its jurisprudential applications (Asadisarvestani, 2023; Kokabisaghi, 2018). To ensure the reliability and validity of the interpretations, draft analyses were shared with scholars of Islamic studies and philosophy. This validation process helped refine the arguments and ensured the robustness and accuracy of the interpretations. Ethical considerations were rigorously followed throughout the research process. These considerations included respecting intellectual property rights through proper citation of sources, maintaining objectivity in the comparative analysis, and ensuring that interpretations did not lead to bias or misrepresentation of the texts. This meticulous methodological approach ensures that the study addresses the research question comprehensively

and contributes valuable insights into the jurisprudential dimensions of freedom across different philosophical domains.

In conclusion, while Iranian lawmakers have sought to safeguard fundamental individual and group freedoms within the bounds of Islamic principles, challenges remain in defining the precise boundaries of these rights. Although the Iranian legal system enforces protections against violations of individual and collective freedoms, its application is often influenced by security, political, and religious concerns. Thus, despite the formal protections provided by the Iranian Constitution and Islamic law, practical implementation remains subject to interpretative flexibility. The findings of this research provide a nuanced understanding of the interaction between Islamic jurisprudence, civil law, and international human rights in shaping the boundaries of freedom in Iran. Through an in-depth comparative analysis of Islamic and Western philosophical traditions, this study offers significant insights into the philosophical and legal frameworks that influence the preservation and interpretation of individual and group freedoms in contemporary Iran.

The study underscores the importance of balancing freedom with security and societal interests, especially in legal systems where religious principles are interwoven with civil law. By highlighting the strengths and limitations of Iran's legal framework in protecting freedoms, this research contributes to a broader understanding of how individual and group rights are navigated within a complex socio-political and religious context. This study also lays the groundwork for future research on the implications of legal pluralism in other Islamic societies, as well as how international human rights standards can be reconciled with domestic legal systems rooted in religious jurisprudence.

References

- Akande, D., Akhavan, P., & Bjorge, E. (2021). Economic Sanctions, International Law, and Crimes Against Humanity: Venezuela's Referral to the International Criminal Court. *American Journal of International Law*, 1-25. <https://doi.org/10.1017/ajil.2021.20>
- Apergis, N., & Cooray, A. (2019). How Do Human Rights Violations Affect Poverty and Income Distribution? <https://doi.org/10.35188/unu-wider/2019/678-4>
- Asadisarvestani, K. (2023). A Pronatalist Turn in Population Policies in Iran and Its Likely Adverse Impacts on Reproductive Rights, Health and Inequality: A Critical Narrative Review. *Sexual and Reproductive Health Matters*, 31(1). <https://doi.org/10.1080/26410397.2023.2257075>
- Bahman, M., & Lowe, V. (2021). Non-Replies in Interviews With Iranian Politicians. *Journal of Modern Languages*, 31(2), 77-101. <https://doi.org/10.22452/jml.vol31no2.4>
- Bidabadi, F. S., & Afshari, L. (2020). Human Right to Water in the Helmand Basin: Setting a Path for the Conflict Settlement Between Afghanistan and Iran. *Utrecht Law Review*, 16(2), 150-162. <https://doi.org/10.36633/ulr.566>
- Ciampi, M. (2012). A New Era in American Foreign Policy: Jimmy Carter, Human Rights and Iran. *Forum Journal of History*, 4(1). <https://doi.org/10.15368/forum.2012v4n1.14>
- Felci, V. (2019). "A Latter-Day Hitler": Anti-Shah Activism and British Policy Towards Iran, 1974-1976. *Diplomacy and Statecraft*, 30(3), 515-535. <https://doi.org/10.1080/09592296.2019.1641923>
- Kokabisaghi, F. (2018). Assessment of the Effects of Economic Sanctions on Iranians' Right to Health by Using Human Rights Impact Assessment Tool: A Systematic Review. *International Journal of Health Policy and Management*, 7(5), 374-393. <https://doi.org/10.15171/ijhpm.2017.147>
- Majdzadeh, R., Yahyaei, F., Sajadi, H. S., & Danaei, G. (2020). Time for More Evidence: A Scoping Review of the Effects of Sanctions on Iranian Health. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-52356/v1>
- Mohiqi, M. M. (2023). Personal Data Protection in the Iranian Legal System. *Journal of Politics and Law*, 16(3), 10. <https://doi.org/10.5539/jpl.v16n3p10>
- Tahan, M. (2019). The Implications of Iran Sanctions on Civilian Mental Health and Quality of Life. <https://doi.org/10.20944/preprints201911.0201.v1>